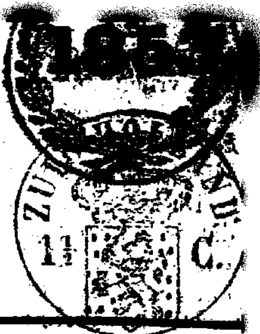
N°. 41.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels . . . . ƒ **1.00.**
Voor elken regel meer . . . . » **0.15.**
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

WOENSDAG 13 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet.**
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ **4.50.**
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . » **5.00.**

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ **60**, Ned. Cour.

Het Ontwerp van Wet.

IV.

Even ondoelmatig schijnt de beperking van art. 3: »Vreemdelingen worden tot het bedienen van de openbare godsdienst niet toegelaten, dan na daartoe onze »toestemming te hebben verkregen.« Volgens de Mem. van Toel. strekt zij om »de Regering de overtuiging »te doen hebben, dat de vreemdelingen *waarborgen* »tegen uitspattingen opleveren.«

Wat is hier uitspatting?

Zondigen tegen de wetten der zedelijkheid of de regels van het maatschappelijk verkeer? onbehoorlijke bediening van de godsdienst binnen de wanden der kerk? afwijking van leer en belijdenis? — of aanzetting tot misdaad, tot oproer, tot allerlei verkeerdheid?

Met het eerste *mag* de Staat zich bemoeijen, voor het laatste *moet* de strafwet worden ingeroepen.

Tegen *welke* uitspattingen van den vreemden prediker moeten waarborgen gezocht worden?

Mijne Heeren! wat verstaat gij door *de uitspatting van een vreemden predikant?*

Geef een voorbeeld. Het zal tevens geschikt zijn om aan dat beeld, dat gij uit het leven neemt, de deugdelijkheid van den waarborg te toetsen.

Is het *verkregen* verlof een band, die den vreemde van uitspatting *kan* weêrhouden?

De vreemde godsdienstleeraar is, volgens de Regering, een gevaarlijk wezen; hij is immers »hier gewoonlijk zonder betrekkingen, zonder belang, en zeker zonder [nederlandsch?] gevoel.« Om te prediken heeft hij verlof noodig; gij geeft het hem; hebt gij nu waarborg dat hij »zonder gevaar van zijn bijna onschendbaar standpunt het woord kan voeren?«

Op welken grond zal men verlof geven of weigeren? Zal men zich om inlichtingen wenden tot hen, die hem hier riepen, hem verzochten zich eens te doen hooren? Of tot hen die den vreemde niet kennen? Indien de Heer COQUEREL te 's Hage zal komen preêken, zal men dan advijs vragen bij den Waalschen kerkeraad, of bij pastoor of rabbijn? Of zal men eerst schrijven naar het land, waar hij »betrekkingen« heeft en »vaderlandsch gevoel«. Indien eene bezending Schotten ons hier tot het onverdorven Schotsche geloof wil bekeeren, zal dan de vrijheid der prediking bij ons afhangen van hetgeen het Engelsch gouvernement ons wil doen weten?

Alles wel, zoo de minister dezelfde belijdenis heeft als de vreemde. Maar zoo hij dit niet heeft; zoo hij die der »gezindte« des vreemden beschouwt als dweepers, of als ketters, of als ondermijners van het geloof, waar het land mede staat of valt, zal er dan geen aanleiding zijn, in dit artikel, tot partijdigheid, tot willekeurig belet eener naar *zijn* inzien gevaarlijke prediking?

En wat zijn de uitkomsten, ingeval er geene willekeur plaats vindt? Men vermoedt, op gronden, die bijkans geen twijfel meer overlaten, dat er een zeer gevaarlijke preek zal worden gehouden. Men weigert het verlof. Maar de vreemdeling *preekt toch;* want het ergste dat hem gebeuren kan, die »hier zonder belang en betrekkingen« is en spoedig weder vertrekt, is dat hij *na* zijn vertrek verklaard wordt »*in strijd met de wet te hebben gehandeld.*« Hij kan het er zelfs voor de tweede maal op wagen, daar hem dan niets zal treffen dan ontzetting van regten, die hij hier *niet* heeft, noch denkt uit te oefenen.

Heerlijke waarborg!

De *verdachte* preekt, maar doet dit nu juist zoo kalm en voorzigtig, dat alle last der weigering van het verlof op de Regering terugvalt.

Of de *onverdachte* krijgt verlof, spat uit, en de regering draagt de schuld, dat zij de maatschappij niet beter heeft gewaarborgd, terwijl juist daarvoor haar de wapens zijn in handen gegeven.

Is dat nu, wij vragen het met vrijmoedigheid aan elken onbevooroordeelde, . . . is dat nu eene *verstandige* bepaling? Is die noodig »om een toestand te doen »geboren worden, waarin gelijke bescherming zal kunnen »worden verleend«?

Is dat nu een middel tot bevrediging, dat in Waalsche, Schotsche of Engelsche kerken geen vreemd prediker mag komen preken, geen vreemde rabbijn in de synagoge mag dienst doen, zonder dat de Regering alvorens onderzoek doe naar zijn handel en wandel, rondzie naar waarborgen, die niet te vinden zijn, en dan eerst hem voorzie met eene *permissie om te preken?*

Het is zeker eene bepaling, die op den weg ligt der anti-revolutionnairen. Een der *practische resultaten*, die, *met behoud der eigenaardigheid van eigen rigting*, voorloopig kan worden aangenomen. Niets toch zal beletten haar toe te passen in Groeniaanschen zin. Want het verlof kan des noods ook afhankelijk worden gemaakt van het voorloopig onderzoek naar de *leer* van den vreemde. »In een normalen toestand immers zou (vol»gens den Heer GROEN) de Regering acht geven op »het *criterium* van de Kerk, op de *leer*, de *belijdenis*. »De Regering zou geene leeraren zien in hen, die zich »beijveren in het bestrijden van haar *leer*.«

Tref dus eens een ietwes Groen ministerie, en het stelt zich tot geloofsrigter over den vreemde, die hier leden zijner gezindheid wil stichten en voorgaan.

Ligt deze stap niet op den weg der mannen, die over krenking van het regt der gezindte klagen, wanneer een Groningsch hoogleeraar in eene Haagsche kerk vóórbidt en Gods woord verklaart?

Wij gaan voorbij de laffe bepalingen van de artt. 4 en 5. Maar zie art. 6 en 8.

Geen standplaats van een bedienaar der Godsdienst mag worden opgerigt, veranderd of aangewezen, zonder advijs van den Raad van State, — zonder goedkeuring der Regering! — geen kerk gesticht, geen altaar opgerigt, zonder Koninklijke bemoeijing!

Wáár steunt *dat* regt op?

Wil men geldelijke hulp van den Staat, wil men een tractement voor den leeraar, wat natuurlijker dan dat de Regering zal beslissen of zij tot den opbouw dier kerk, aan eenen leeraar op die plaats landsgeld besteden mag? Maar wanneer dit niet verlangd wordt, op *welken* grond steunt het regt, dat het bevredigings-ministerie hier aan de regering *geven* wil?

Geven wil? want de Grondwet rept er niet van, en het is *in strijd* met ons staatsregt sedert 1813.

De regering geeft als grond: »hetgeen omtrent de »standplaatsen der hoogere geestelijkheid in de meeste »*concordaten* tusschen den Pauselijken Stoel en de *Staten* »*van Europa* is overeengekomen, of in gemeen over»leg met deze laatsten, in de *bullen* van afkondiging »dier concordaten veelal wordt vastgesteld, bewijst ten »allen overvloede *duidelijk*, dat het *hier* geen onder»werp van uitsluitend kerkelijken aard geldt.« (mem. van toelichting.)

Voorwaar! het is een schitterend betoog van de regtmatigheid der aanmatiging. Wat *Staten van Europa* met den Stoel van Rome overeenkwamen is bewijs voor hetgeen *hier* tot ons staatsregt behoort! Niet minder treffend is het, *dit* predikantsch ministerie zich tot begronding van ons staatsregt en ter verdediging van de voorgestelde nieuwigheden, een beroep te hooren veroorloven op *vreemde concordaten en pauselijke bullen!*

Doch wat ter wereld, hebben met die bullen en concordaten, de kerken der afgescheidenen of de leeraars der doopsgezinden te maken? Wat gaan die het regt der hervormden aan om eene gemeente te stichten of een leeraar te stellen, waar zij dit noodig of dienstig achten? Op grond dus dier *bullen*, kan nu voortaan geen preekgestoelte opgeslagen, geene plaats bereid voor de avondmaalstafel, zonder koninklijke goedkeuring; — geen eigen leeraar gekozen zonder advijs van den raad van State en Koninklijke goedkeuring; — geen gemeente gesticht tot gemeenschappelijke godsvereering zonder advijs en goedkeuring!

Het is heerlijk!

En om alles nog beter te verzekeren, moet al het sedert 3 November 1848 verrigte weder worden opgehaald, nagezien, geschift en of goedgekeurd, of vernietigd worden.

Niet gij afgescheiden, of doopsgezinden, of anderen zult beoordeelen, wat in het belang van godsvereering u noodig is, maar dit zullen de vrome vaderen doen op Buitenhof en Kneuterdijk.

Aan hen is het oordeel over de geschiktheid der plaats uwer zamenkomsten; zij kunnen ze goedkeuren, maar ook, onder voorgeven van ongeschiktheid, verbieden, en al *uw* pogen verijdelen.

Waarom sedert 3 Nov. 1848, de dag, waarop de Grondwet werd afgekondigd, waarbij wel godsdienstige vrijheid uitgebreid, niet ingekort werd? Waarom niet sedert 4 of 5 November, of sedert 1815, of sedert gister?

Omdat »de Regering *van oordeel* is, dat naar de be»ginselen der Grondwet« dit zoo behoort.

Het *oordeel* der Regering voorzeker is een goede grond voor het *voorstellen*, maar zou niet iets meer dan haar oordeel voor *beginselen* voor het *aannemen* gevorderd worden? Bijv. een *voorschrift* der Grondwet?

Eindelijk de straf en de vervolging.

Daarbij vooral springt het in het oog, hoezeer men met de zaak verlegen is. — *Ontzien* is de leuze geweest: en daarvoor zijn de krankste deelen onzer strafwetgeving opgehaald.

Is er eene bepaling, die meer tot gegronde aanmerkinaanleiding geeft, dan de verklaring van *wederspannigheid aan de wet?* Toch gaat men dien vorm uitbreiden door nu als straf te stellen verklaring *van in strijd met de wet* te hebben gehandeld. Het is als met de cassatie *in het belang der wet*, het vonnis »zal geen nadeel toebrengen« aan de veroordeelde partij.

Een ander punt, aan veel bedenking onderhevig, is, dat strafzaken voor den burgerlijken regter worden behandeld. Hier wordt aan dat onlogisch stelsel groote uitbreiding gegeven. — Maar wanneer het verschil van benaming des regters iets toebrengt, om de vervolging te verzachten, waarom dan *hier* die vergoelijking? Of is men te angstig om den bedienaar der godsdienst, die willens en wetens, zelfs bij herhaling de wet overtreedt of de Koninklijke bevelen versmaadt, als elk ander overtreder voor den strafregter te brengen?

En oordeelt men het niet schadelijk voor de maatschappij, dat vergiftiging en braak en valschheid in het openbaar worden behandeld, is het dan geen verkeerd ontzien, wanneer de vervolging wegens het dragen van *een mantel of bef*, binnenskamers wordt behandeld?

Nederlanderachtigheden en Groenianisme.

Wanneer men vooraf een ontwerp bepraat en te zamen over den inhoud overeenkomt, dan is natuurlijkerwijze verder gemeen overleg onnoodig.

Jammer slechts, dat dan zoo verloren gaat, wat de Heer GROEN vroeger zoo wenschte: »gemeen overleg in *het openbaar*, ter vestiging van de publieke meening.«

Meermalen is ook reeds opgemerkt, dat de politiek van den Heer GROEN, wiens vernuft en groote belezenheid ook door ons gaarne worden erkend, niet strekte om *tot stand te brengen*.

De geneesheer zegt: »wilt gij iets gemaakt hebben, »ontbied dan den *kleermaker*; *ik* ben alleen om te »zeggen, dat hetgeen *is*, niet deugt.«

Bij de wijziging der Grondwet was hij ... maar vraagt een ander dan mij om ... »wanneer men van *ons* het ... »van gewijzigde constitutie ... »*aard* en de STREKKING der ... »staan, uit het oog ... , bl. 179.

Bij de scheepvaartwetten werden de beginselen van den vrijen handel bestreden, en van *ijdele speculatiën* en *valsche wetenschap* geredeneerd; maar om te zeggen *hoe* het wezen moest?! dan was het, „dat men er eigen„lijk niet veel van *wist*, en niet veel van *begreep*„.

De kies-, provinciale- en gemeente-wet deugden niet! dat is bekend; maar hoe werken zij dan? Ja! „om tot „de deugdelijkheid harer werking te besluiten, ben ik „nog *niet* in het bezit van genoegzame *données*.„

Dat het vorig ministerie schandelijk gedaan heeft door *hier lijdelijk* te zijn, als de Paus *in Rome* tot zijne kardinalen eene allocutie houdt, heeft de *Nederlauder* overvloedig uitgebazuind; maar wat onlijdelijks het in de bisschops-quaestie had moeten doen, dat heeft men *nooit gezegd*.

Of dit... krachtige bewijzen zijn voor het vermogen dier partij, mag worden betwijfeld.

De Groenen zijn het niet eens met de liberalen, niet met de vrijzinnigen, niet met de conservatieven, niet met de Groningsche school, enz.

Zij zijn dus *anti-liberaal*,
onvrijzinnig,
anti-conservatief;

anti-groningsch kan nu minder gezegd worden, daar die school sedert eenige weken tamelijk wel de bestrijders van prof. HOFSTEDE DE GROOT heeft vereenigd.

Wij lezen in de *Indépendance Belge* van gisteren, het volgende oordeel over de wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

« Wij hebben den tekst doen kennen van het wets-ontwerp dat het Nederlandsche Gouvernement aan de Staten-Generaal heeft aangeboden, met het doel om het toezigt op de verschillende kerkgenootschappen in het Koningrijk der Nederlanden te regelen. Wij hebben bovendien de voornaamste beschouwingen medegedeeld, waarop de heer van Hall en zijne ambtgenooten steunen, om de bepalingen van dit wets-ontwerp te regtvaardigen.

„Het staat niet aan ons, het ontwerp in al zijne onderdeelen te onderzoeken; het is onze taak niet, om die bepalingen een voor een te overwegen, om te doen uitkomen hetgeen ingrijpt in het groote beginsel der grondwets-vrijheid. Wij laten die zorg over aan de Hollandsche dagbladen, die uit naam van de natie spreken, die regtstreeks belang bij deze questie heeft. Het is voor ons genoeg, die de organen zijn van een land, waarvan de herinneringen, de nabijheid, vroegere gemeenschappelijke belangen, talrijke en gemakkelijke betrekkingen, steeds sympathie blijven inboezemen, voor al hetgeen in Holland voorvalt, dat wij het wets-ontwerp in zijn geheel waarderen, en aan onze lezers het gevoel doen kennen, dat deze wet bij ons opwekt.

« Welnu, wij bekennen, dat dit gevoel een diep leedwezen uitdrukt. Het is ons onmogelijk, om in eenig opzigt onze goedkeuring te hechten aan een wets-ontwerp, dat niet alleen aan de uitoefening der eerediensten, maar zelfs aan de gewetensvrijheid, dat is, aan hetgeen, onzes inziens, het heiligste regt van ieder individu uitmaakt, perken en belemmeringen stelt, die vroeger door onwetendheid en dweepzucht mogten worden verschoond, maar die nu meer dan toen eene grove tegenstrijdigheid opleveren.

« Indien er in onze bewonderenswaardige Belgische constitutie, artikelen zouden zijn, die meer dan anderen op onzen eerbied en onze erkentelijkheid aanspraak konden maken, wij zouden welligt die artikelen uitkiezen, die op de volstrektste wijze de vrijheid van godsdienst erkennen. Op dat stuk is inderdaad in onze oogen, de verdraagzaamheid, hoe uitgestrekt ook, steeds onvoldoende. Er bestaat een onverjaarbaar regt, dat als zoodanig en zoo geheel en volledig mogelijk moet erkend worden. Dat regt wordt door de Belgische constitutie erkend en dit is, wij herhalen het, een van hare grootste titels op onzen eerbied.

« Wanneer wij dus het Nederlandsche kabinet, door zijn wetsontwerp, aan de onderscheidene kerkgenootschappen de vrijheid zien weigeren, om zich in eigen boezem te organiseren, voor al hetgeen de eeredienst en hare uitoefening betreft, vóór dat zij die organisatie aan de goedkeuring van het gouvernement zullen hebben onderworpen; wanneer wij het eenen eed zien eischen van de bedienaren der godsdienst; zich het regt zien voorbehouden om het verlof te verleenen of te weigeren om in elke plaats, die men geschikt mogt achten, den zetel of de verblijfplaats van de bedienaren der godsdienst, als vertegenwoordigers der gezindheden, te vestigen; wanneer wij het in één woord zich zien mengen in zaken, die uitsluitend tot het godsdienstige gebied behooren; — wanneer wij het Nederlandsche kabinet dit zien doen, dan kunnen wij het slechts laken en den wensch uitdrukken, dat de Kamers het aangebodene wetsontwerp mogen verwerpen.

« Wanneer wij dit wenschen, dan zijn wij getrouw aan de beginselen, die wij hebben voorgestaan. Wij zijn voorstanders van volkomene vrijheid van geweten, van godsdienstige verdraagzaamheid, van gelijkheid van de regten voor alle gezindheden. Wij keuren de verkrachting van deze beginselen evenzeer af in het buitenland als in Belgie. De gouvernementen, die daarvan afwijken, welke zij ook zijn mogen, hebben onregt in onze oogen. Wij zijn dus volkomen geregtigd en tevens geheel op ons gebied om, in de tegenwoordige omstandigheden, het Nederlandsche kabinet te mogen laken. »

Ten slotte laakt de *Indépendance* — naar ons inzien te regt — den hevigen toon, die over dit zelfde onderwerp, door de belgische bladen, die der ultramontaansche partij zijn toegedaan, aangeslagen is.

De *Echo Universel* geeft het volgende overzigt van de geschiedenis der wet van 18 Germinal jaar X, dat wij meenen onzen lezers niet te mogen onthouden.

Wij komen heden, volgens onze belofte op de algemeene beschouwingen terug van de memorie van toelichting, waarvan het ontwerp van wet tegen de vrijheid van godsdienst vergezeld is. Die beschouwingen strekken, men zal zich dit herinneren, in plaats van het voorgestelde ontwerp te regtvaardigen of toe te lichten, slechts om te betoogen, dat de wet van 18 Germinal jaar X *nog* in Nederland van kracht zou zijn. Het Ministerie is waarschijnlijk zeer verlegen geweest met den uitleg van zijnen ongrondwettigen arbeid en die verlegenheid heeft het ongetwijfeld tot dien greep in het verleden geleid. Slechts jammer voor het Ministerie, dat het gebouw, bij de memorie van toelichting opgetrokken, geen oogenblik het minste onpartijdige onderzoek kan doorstaan, en *zelfs bewijst* dat men de waarheid geweld heeft moeten aandoen om eene schijn van leven aan de wet van 18 Germinal jaar X te geven.„

Volgens het ministerie verklaarde deze wet„ „„het concor„daat tusschen Zijne Heiligheid Pius VII en de Fransche „Republiek tot wet van den staat, anderdeels werden daarbij „voor niet-Roomsche kerkgenootschappen een zeker aantal or„ganieke bepalingen gemaakt.„„

„Van den beginne af heerscht er reeds eene in het oog springende verwarring, in deze uiteenzetting der feiten. De memorie van het gouvernement geeft dus te verstaan, dat het concordaat van 1801 de volledige organisatie van het katholieke kerkgenootschap regelde en dat de organieke artikelen alleen de Protestantsche en Israëlitische kerkgenootsehappen betroffen. Maar inderdaad telt men onder die artikelen 77, die op de organisatie van dat katholieke kerkgenootschap toepasselijk zijn.

Men behoort dit punt wel te doen uitkomen, omdat de memorie van toelichting overal de organieke artikelen betrekkelijk het Katholieke kerkgenootschap met de conventie van 1801 verwart. De bepalingen van deze overeenkomst of dit concordaat, zeventien in getal, werden op den 5 April 1802 te Parijs openbaar gemaakt. Denzelfden dag legde de Staatsraad Portalis ze over aan het nieuwe wetgevende ligchaam, dat men voornamelijk daarvoor had bijeengeroepen. Voor dat hij dit stuk bekend maakte, sprak hij eene redevoering uit, waarin hij de noodzakelijkheid van eene godsdienst in het algemeen, de ongenoegzaamheid der wetten tot handhaving van de orde en de misslagen der vorige wetgevers aantoonde; hij ontwikkelde ten slotte het door het Gouvernement aangenomen stelsel van volstrekte gelijkheid der verschillende godsdienstige gezindheden.

Maar die gelijkheid bestond, onder het consulaat en het Keizerrijk, in eene gelijke onderwerping der gezindheden aan het despotismus. Ten gevolge van het concordaat deed de eerste Consul ook, door het Wetgevende Ligchaam, *des Articles organiques* aannemen, houdende bepalingen betrekkelijk de uitoefening der onderscheidene eerediensten. Die artikelen maakten de godsdienstige gezindheden geheel afhankelijk en onderwierpen alles aan het Gouvernement. De Paus, aan wien deze artikelen niet waren medegedeeld geworden, beklaagde zich daarover en kondigde in eene allocutie, aan de kardinalen in consistorie vergaderd, op den 24 Mei daaraanvolgende, aan, dat hij de wijziging of verandering had gevraagd, daar zij zonder zijne medewerking waren opgesteld geworden en met de leer van de Katholieke Kerk strijdig waren.

Die wijziging vond nimmer plaats; de organieke artikelen werden bij de bepalingen van de conventie gevoegd en gezamentlijk als wet van den Staat afgekondigd. Dit noemt men de wet van 18 Germinial jaar X.

De overeenkomst van 1801 verkreeg dns *alleen* eene bilaterale kracht en toen zes en twintig jaren later, tusschen Koning Willem I en Paus Leo XII besloten werd, om die overeenkomst op de Noordelijke provincien van het koningrijk der Nederlanden toe passen, bezat zij nog uitsluitend dat karakter.

De memorie van toelichting geeft dus dien ten gevolge het bewijs van eene veelbeteekenende verwarring, wanneer zij zegt: „het „concordaat van 1827 heeft die regtsgeldigheid van de wet van Germi„nal, niet verzwakt, maar veeleer versterkt door in art. 1 de *toepas„sing* (application) van het concordaat van 1801 te waarborgen.„

Het concordaat van 1827 had geen ander doel, dan om, behoudens eenige wijzigingen, de zeventien bepalingen van de overeenkomst van 1801 toe te passen, en geenzins de organieke artikelen, die nimmer door den Pauselijken Stoel onderschreven zijn en waarvan bij het Koninklijk Besluit van 2 October 1827, waarbij het op den 18den Junij van dat jaar geslotene concordaat werd afgekondig, geenerlei meldingd wordt gemaakt. Dit concordaat heeft de organieke artikelen gelaten, hetgeen zij waren; namelijk eene Fransche wet, zonder medewerking en tegen den wil van het Hoofd van de Katholieke Kerk ontworpen. Indien men nu nog de overeenkomst van 1827, als nog van kracht zijnde, beschouwt, dan heeft men slechts *eenige* bepalingen van de wet van 18 Germinial jaar X, die niet meer op den toestand des lands toepasselijk en dien ten gevolge onuitvoerlijk zoude zijn.

Maar de wet van 18 Germinal jaar X is nooit in de Noordelijke provincien uitgevoerd, evenmin als het concordaat van 1827 daardoor een begrip van uitvoering heeft ontvangen.

„Daar een gedeelte van het tegenwoordige Koningrijk, Limburg en het voormalige 4de en 5de district van Zeeland, reeds onder Fransche heerschappij was en op het tijdstip van de afkondiging der wet, is zij daar toegepast en uitgeoefend geworden. Daartoe heeft hare geheele werking zich beperkt. Wel is waar een decreet van 22 Junij 1810 heeft die wet ook nog ingevoerd in de *départements des Bouches du Rhin et des Bouches de l'Escaut et dans l'arrondissement de Bréda*, maar organieke artikelen hebben er nooit eene volledige uitvoering gehad.

Wat de overige provincien des Rijks betreft, het decreet van 18 October 1810, „contenant réglement général pour l'organi„sation des départements de la Hollande,„ verklaart duidelijk: „l'organisation du clergé catholique et du clergé protestant, „actuellement existantes est maintenue; notre ministre des cultes „nous fera connaître les besoins des églises et des ministres, pour „y être; pourvu en cas d'insuffisance.„

Maar, zegt het ministerie, die bepaling gold slechts in haar geheel voor korten tijd; volgens de memorie van toelichting: „werden ook bij decreet van 6 Januarij 1811, de *wetten*, „reglementen en decreten, dont l'exécution dans les départements „des Bouches du Rhin et des Bouches de l'Ecaut a été ordonné „par nos décrets des 22 juin et 8 novembre 1810,„ „uitvoer„baar verklaard„ dans les sept nouveaux départements, formés „du territoire de la ci-devant Hollande.„„

De wijze waarop het ministerie den tekst van dit decreet teruggeeft, getuigt voorzeker niet voor zijne waarheidsliefde; maar overtuigt dat zijn geheel gebouw als een kaartenhuis in zou storten; indien het den ongeschonden tekst teruggaf, heeft het veel liever de belangrijkste en krachtigst tegen zijn beweren pleitende zinsnede weggegoocheld.

Art. 1. van het decreet van 6 Januarij 1811 luidt: „A comp„ter du 1er mars prochain, les lois réglements, et decrets „impériaux dont l'exécution dans les départements des Bouches „du Rhin et des Bouches de l'Escaut a été ordonnés par nos „décrets du 20 juin et 22 novembre, seront exécutoire dans les „sept nouveaux départements formés du territoire de la ci-devant „Hollande, *sans préjudice des modifications particulières qui* „ONT ÉTÉ *on seront par nous apportées pour ces memes dépar„tements;„ behoudens de bijzondere wijziginngen, die door ons „voor diezelfde départementen vastgesteld zijn of zullen worden.*

En tot die reeds *vastgestelde* wijzigingen, behoorde het decreet van 18 October 1810, dat de vorige organisatie van de Katholieke en Protestantsche geestelijkheid bestendigde, dat is te zeggen, dat de wet van 18 Germinal jaar X op de Noordelijke provincien niet toepasselijk verklaarde. Dit is de eenvoudige waarheid en al de redeneringen van de memorie van toelichting verdwijnen voor dit onwedersprekelijke feit, dat geen later decreet dat van 18 October 1810 buiten werking heeft gesteld.

Teregt heeft men dan ook de wet van 18 Germinal jaar X als nooit van kracht geweest zijnde voor de Noordelijke provincien beschouwd. Het Koninklijk besluit van 7 Januarij 1816, „houdende organisatie van het beheer der Hervormde Kerk in de „Nederlanden, het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1817, ter „bepaling van de wijze, op welke de R. C. Kerken zullen wor„den gesteld of bevestigd in het bezit der goederen en renten, „die haar krachtens de wet van 7 Termidor XI toekomen„ en het algemeen reglement voor de Evangelisch Luthersche Kerk van 5 Februarij 1818, hebben volkomen de leer bevestigd, dat de bepalingen van de wet van Germinal in de Noordelijke provincien des Rijks nimmer hebben bestaan. De commissie van onderzoek voor de wetten en reglemententen van Franschen oorsprong, bij Koninklijk besluit van 5 Febrnarij 1849 benoemd, verklaart insgelijks dat die wet voor die provincien niet van kracht is.

Het concordaat van 1827, dat het ministerie inroept voor zijne onjuiste en vreemde stelling, pleit zelf tegen de invoering en toepassing van de wet van 18 Germinal jaar X in de Noordelijke provinciën, dat is te zeggen in bijna het geheele tegenwoordige Koningrijk der Nederlanden, want door dat concordaat werd beslist, dat de overeenkomst van 1801 „ *van kracht* in de „zuidelijke provincien van het Koningrijk der Nederlanden op „de Noordelijke provincien zou worden toegepast.

Indien dus de wet van Germinial (die eensdeels hen concordaat van 1801 en anderdeels de organieke artikelen bevat,) in de Noordelijke provincien was ingevoerd geworden en dien ten gevolge van kracht was, dan zou het concordaat van 1827 doelloos zijn geweest. Dan had men eenvoudig te bepalen: het concordaat van 1801, in de Noordelijke provincien, ingevoerd, maar niet toegepast, zal daar worden *uitgevoerd*.

Op welke wijze men de questie dus beschouwe, van welke drogredenen het ministerie zich moge bedienen, het staat vast, dat de wet van 18 Germinal jaar X nimmer voor het tegenwoordige Nederland bestaan heeft. Neemt men nog het bestaan van het concordaat van 1827 aan, door het [illegible] van de jongste organisatie van het Katholieke Kerkgenootschap afgeschaft, dan heeft men tegenover zich niet de wet van Germinal, maar de overeenkomst van 1801, die in die wet besloten is en waarvan de door het concordaat van 1827 eenigzins gewijzigde bepalingen, in de toepassing of de uitvoering tot onoverkomelijke bezwaren, en vooral tot bezwaren van finantieelen aard, aanleiding zouden geven. Beschouwt men integendeel, het concordaat als afgeschaft, dan bevindt men zich uitsluitend in den toestand, die de Grondwet van 1848 voor de verschillende Kerkgenootschappen daargesteld heeft, zonder dat het mogelijk zij, hen de regten te betwisten, die voor het uit de Grondwet voortvloeijen en zonder dat men hare vrije werking kan belemmeren door de wet van Germinal, die nooit in de Noordelijke provincien van het Koningrijk der Nederlanden ingevoerd, toegepast noch uitgevoerd is.

Buitenland.

FRANKRIJK.

Men schrijft aan het gebeurde bij den Schouwburg tegen den Keizer nog meer gewigts toe dan in den beginne. Men wil dat de vroegere aanslag bij den Hippodrome slechts als een proeve was van een nieuwen aanslag op grootere schaal. Een gedeelte der beklaagden is nog buiten toegang. Men verzekert, dat er briefwisselingen met het buitenland in handen der justitie zijn en dat, zoodra de poging in Parijs gelukt ware, bewegingen in verschillende departementen hadden moeten uitbreken.

Sedert eenige weken wordt, door den heer de Persigny, meer vrijheid aan de dagbladen en de leeskabinetten toegestaan; zoodat het publiek, dat sedert anderhalf jaar uit deze laatsten was verdwenen, meer en meer derwaarts terugkomt. De groote belangstelling in de Oostersche zaken draagt daartoe ook bij.

De tijdingen wegens den stand der veldgewassen luiden gunstiger.

BELGIE.

De dagbladen zijn opgevuld met bijzonderheden wegens het zware onweder, dat ook in vele streken dezes lands gewoed en hier en daar groote schade veroorzaakt heeft. De hagel heeft vooral verwoestingen aangerigt; in de voorgevel van het kasteel van Laken zijn al de glazen ingeslagen.

De troepen die van den 7 tot den 9 van of naar het kamp te Beverloo getrokken zijn, hebben door de

zware hitte in die dagen op eene buitengewone en bedroevende wijze geleden. Een aantal manschappen viel magteloos ter neder, of raakte in een staat van waanzinnigheid, en een niet onaanzienlijk getal hunner is bezweken. Men heeft opgemerkt, dat het geenszins de recruten, maar de krachtigste manschappen waren, die het meest geleden hebben. Er is een onderzoek naar de oorzaken van dit, in zulk eene mate, ongewoon verschijnsel ingesteld.

DUITSCHLAND.

Dezer dagen is te Frankfort een prachtig borduurwerk ten toon gesteld, dat door onderscheiden aanzienlijke dames is vervaardigd, om aan H. K. H. prinses Hendrik der Nederlanden te worden aangeboden.

SAXEN-WEIMAR.

Gelijk men weet, is Z. D. H. de groothertog van Saksen-Weimar Eisenach, den 8 Julij, na eene langdurige ongesteldheid, overleden. Groothertog Karel Frederik is op den 2 Februarij 1783 geboren en is dus 70 jaren en 4 maanden oud geworden. Hij was gehuwd met grootvorstin Maria Paulowna, zuster van Keizer Paul I van Rusland. Zijn zoon Z. D. H. Karel Alexander August Jan, heeft zijn vader opgevolgd. Zijn broeder is hertog Karel Bernard, opperbevelhebber van ons leger in Oost-Indie.

De nieuwe Groothertog, heeft van zijne komst aan de regering door eene proclamatie kennis gegeven, waarin hij verklaart, dat hij overeenkomstig de bestaande constitutie regeren zal.

De Groothertog is in 1818 geboren, en gelijk men weet, met Prinses Sophia der Nederlanden gehuwd.

ZWITSERLAND.

De onderwerpen, waarmede de Kamers zich in hare vier eerste zittingen hebben bezig gehouden, waren van luttel aanbelang.

De commissie tot onderzoek van het Verslag over het geschil met Oostenrijk is nog al in radicalen zin uitgevallen.

OOSTENRIJK.

Men verneemt dat een Oostenrijksch observatie-korps bij Peterwaradin zamengetrokken zal worden. Het gevoelen dat de vrede bewaard zal blijven, houdt echter in Weenen stand. De zamentrokking van krijgsmagt is louter als een maatregel van voorzorg te beschouwen.

SARDINIE.

Eenige opgaven van het Sardinische regeringsblad omtrent den buitenlandschen handel van Piemont (de eilanden daaronder niet begrepen), gedurende het jaar 1852, getuigen van den gunstigen invloed der zeer liberale tariefs-hervorming van 1851 op de volks-nijverheid en op het verbruikend vermogen des volks. Onder de negen en dertig belangrijke handelsartikelen, waarvan de invoer opgegeven wordt, zijn slechts zeven waarvan de invoer sedert 1850 is afgenomen; eene afneming die deels als gevolg van vermeerderde binnenlandsche productie beschouwd wordt. De invoer van steenkolen is toegenomen met 36 percent, van olie met 78; van scheikundige voortbrengselen met 47; van verwstoffen met 49; van zwavel met 19; van ruw ijzer met 132; van werktuigen met $33\frac{1}{3}$; van hennep en vlas met 22; van wol met 12; van katoen met 151 percent.

TOSKANEN.

Men verneemt uit Florence, dat Guerrazzi zich in cassatie heeft voorzien. De kosten van het proces zouden reeds tot 400,000 fr. gestegen zijn.

SPANJE.

De koningin is de vijfde maand harer zwangerschap ingetreden. Nadat het hof te La Granja aangekomen zal zijn, zal hiervan officieel kennis worden gegeven.

— De koninklijke Raad heeft het onderzoek ten einde gebragt over al de aan de commissse betreffende den spoorweg onderworpen vraagstukken, welke nog door het vorige kabinet voorgesteld zijn. De regering bereidt een algemeenen maatregel voor, die in overeenstemming is met de conclusiën van deze commissie.

TURKIJE.

De nieuwe circulaire van den heer van Nesselrode (*die wij gisteren reeds in haar geheel hebben medegedeeld*) was den 10den te Londen en te Parijs nog niet bekend. Men verwacht dat zij in beide hoofdsteden eenen diepen indruk zal maken. Genoemden dag waren de geruchten te Londen van meer vredelievenden, te Parijs weder van oorlogzuchtigen aard.

Het berigt nopens het uitloopen van de Russische vloot, blijkt te zijn ontleend aan den *Morning-Post;* die bron komt verdacht voor en, zoo als reeds is opgemerkt, er is geene dagteekening bij het berigt gevoegd.

Stellige berigten uit Konstantinopel gaan tot den 27 Junij; zij houden in, dat de vertegenwoordigers der vier mogendheden gezamenlijk al hunnen invloed bij de Porte bezigden om haar tot matigheid te stemmen, en haar te bewegen, de bezetting van de Vorstendommen niet als eene reden van oorlog aan te merken, met anderen woorden, niet als eene rede welke het inroepen van de vereenigde vloten zou noodzakelijk maken. Men voorziet, dat de Divan zich daarnaar voegen zal, ofschoon de bevolking en het leger zeer opgewonden zijn.

De Porte heeft, uit vrees voor verrassing, bevel gegeven dat 's nachts geene handelschepen den Bosporus zouden mogen doorstevenen.

De Porte heeft den gouverneur van Smyrna, ter zake van het gebeurde met de Oostenrijksche officieren, afgezet.

— De Proclamatie, waarvan de heer Nesselrode in zijne Circulaire, gister door ons medegedeeld, gewaagde, was van den navolgenden inhoud;

PROCLAMATIE.

„Inwoners van Moldavie en Walachije!

„Z. M. de Keizer, mijn doorluchte meester, heeft mij gelast uw grondgebied te bezetten met het legerkorps, waarvan het hem behaagd heeft mij het bevel toe te vertrouwen.

„Wij komen in uw midden, noch met veroveringsontwerpen, noch met de bedoeling van de instellingen te wijzigen, waaronder gij leeft, noch den staatkundigen toestand, welken de staatkundige verdragen u plegtiglijk hebben gewaarborgd.

„De voorloopige bezetting van de Vorstendommen, welke ik belast ben te bewerkstelligen, heeft geen ander oogmerk, dan dat om eene onmiddelijke en krachtdadige bescherming te verleenen in de tegenwoordige onvoorziene en zwaarwigtige omstandigheden, daar de Ottomanische regering, miskennende de talrijke blijken van een opregt bondgenootschap, die het keizerlijk hof niet opgehouden heeft haar sedert de sluiting van den vrede van Adrianopel te geven, op onze allerregtvaardigste voorstellen antwoordt door weigering, en op onze meest belanglooze raadgevingen door het meest beleedigend mistrouwen.

„In zijne lankmoedigheid, bij zijn bestendige begeerte om den vrede in het Oosten, gelijk in Europa, te handhaven, zal de Keizer een aanvallenden oorlog tegen Turkije vermijden, zoo lang zijne waardigheid en de belangen zijns Rijks hem dit zullen veroorloven.

„De dag, waarop hij de vergelding zal erlangen, die hem verschuldigd is, alsmede de waarborgen, welke hij regt heeft voor de toekomst te vorderen, zullen zijne troepen binnen de grenzen van Rusland terug trekken.

„Inwoners van Moldavie en Walachije, ik vervul evenzeer een bevel van Z. K. M., als ik u verklare, dat het aanwezen van zijne troepen in uw land u geen nieuwe lasten noch schattingen zal opleggen; dat de leveringen van leeftogt door onze militaire kassen ter gelegener tijd en tot een, vooraf met uwe regeringen bepaalden prijs zullen worden betaald.

„Verontrust u niet over uwe toekomst, geeft u onbekommerd aan uwe werkzaamheden van landbouw en handelsondernemingen over, gehoorzaamt aan de regelingen, waaronder gij leeft, en aan de gevestigde overheden. Het is door de trouwe vervulling van die pligten, dat gij de beste aanspraken zult erlangen op de edelmoedige waakzaamheid en op de vermogende bescherming van Z. M. den Keizer."

— Het feit, dat in het Britsche Parlement, op verzoek der regering, de door haar zelve vroeger verlangde behandeling der Turksche aangelegenheden, voor onbepaalden tijd uitgesteld is, [zie ons no. van gister] wordt aangemerkt als een bewijs, dat er eene of andere voor het Engelsche gouvernement onverwachte omstandigheid is gerezen, doch dat hetzelve nog geene stellige uitkomst, hetzij van gunstigen of van ongunstigen aard, kan mededeelen. Van welken aard die omstandigheid is, wordt door het ministeriëele Londensche avondblad, *de Globe* van den 9 dezer, aangeduid.

„De reden waarom de ministers den heer Layard verzocht hebben zijn voorstel te laten rusten, nadat zij eene opregte bereidwilligheid tot de behandeling van hetzelve hadden aan den dag gelegd, is klaarblijkelijk", zegt dat blad. „Er is thans, nog op het laatste oogenblik, hoop ontstaan op eene vreedzame vereffening der met Rusland gerezen moeijelijkheden, betreffende Turkije. Echter kan men niet zeggen, dat het publiek in onzekerheid wordt gelaten, want eigenlijk is ons alles bekend wat de ministers hadden kunnen mededeelen, zelfs wanneer zij zonder eenige achterhouding hadden gesproken. Het eenige gevolg van het voorzigtig zwijgen is, dat eene openbare discussie van verbitterenden aard vermeden wordt. Hetgeen de ministers in een vertrouwelijken vorm kunnen zeggen, zonder al te zeer kwetsen, zou eene toenadering bemoeijelijken, wanneer het openlijk wierd gezegd. Met openlijke berisping is niemand gediend.

„Hoe het land gezind is, blijkt nu reeds even goed of beter dan door het aannemen van een koel besluit in het parlement, kon geschieden. Is ons ministerie zoo zeer van het wenschelijke van het behoud des vredes doordrongen, dat het niet besluiten kan, den vrede door anderen moedwillig te laten schenden, en voor het vervolg onzeker te maken. Deze zelfde denkwijze is in het Lagerhuis aan den dag gelegd.

„Het uitstel der discussie over de Turksche aangelegenheden is niet een der geringste offers, die gebragt zijn ter bevordering der pogingen van lord Aberdeen en zijne ambtgenooten, om de laatste kansen voor het behoud des vredes niet te laten verdwijnen."

Men weet dat van Frankrijks en Engelands zijde nadere opheldering gevraagd zijn van den Keizer van Rusland, omtrent den zin en de strekking van eenige gezegden in de bekende circulaire van den Russischen rijkskanselier. Thans wordt aan de *Globe* gemeld, dat deze zijdelingsche poging, om den Keizer die gezegden te doen wraken, niet gelukt is.

— De *Presse*, een dagblad uit Weenen, behelst de volgende opgave, nopens de Turksche krijgsmagt in Rumelie: 40.000 man staan bij Weddin, een gelijk korps, onder bevel van Omer-Pacha, bij Schumla, en een ander korps, dat als reserve dient, bij Adrianopel Wanneer nu deze troepen eene beweging in eene noordelijke rigting maken, worden de verlatene linien door de in Klein-Azie geconcentreerde troepen bezet en zoo meent de Porte in staat te zijn, binnen twee maanden een leger van 240.000 man in het veld te kunnen brengen. Tot dusverre voert Omer-Pacha als seraskier van Rumelie het bevel over de eerstgemelde drie korpsen. Volgens de *Lloyd* zullen de Turksche troepen echter, om iedere botsing te vermijden, de Russische in de Vorstendommen niet te gemoet trekken. Ook hebben de veldtogten van vroegere jaren geleerd, dat, sedert Rusland zich in het bezit van Bessarabie bevindt, een Turksch leger zich onmogelijk in Moldavie en Walachije handhaven kan.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG, 12 JULIJ.

In deze zitting zijn de geloofsbrieven van de heeren graaf Schimmelpenninck, gekozen te Amsterdam; Hoffman, gekozen te Gouda, en van der Poel, gekozen te Dordrecht, door de daartoe benoemde commissien onderzocht. Die commissien bestonden uit de heeren Storm van 's Gravesande, Dirks en van Wintershoven, voor zooveel de twee eersten, en uit de heeren Wintgens, Reinders en van Reede, voor zooveel den laatste betreft. De ingeleverde geloofsbrieven zijn in orde bevonden. De nieuw benoemde leden hebben in handen des Voorzitters, daartoe bij Kon. besluit gemagtigd, de gevorderde eeden afgelegd en hebben daarop zitting genomen. (Door hunne optreding is de vergadering thans voltallig.)

Zijn ingekomen 4 kon. boodschappen met even zoo vele ontwerpen van wet, als 1°. tot wijziging van hoofdst. III (Buitenl. Zaken) der staatsbegrooting voor 1852; 2°. tot goedkeuring van het tractaat, den 12 Julij 1852 tusschen Nederland en Costa Rica gesloten; 3°. tot goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der domeinen en het gemeente-bestuur van Genemuiden aangegaan; en 4°. 19 voordragten tot het verleenen van naturalisatiën. Al die ontwerpen zijn van Memoriën van Toelichting vergezeld. Verzending naar de afdeelingen.

Zijn ontvangen 5 ministeriële missives, als: 1°. van den Min. van Buitenl. Zaken, waarbij wordt overgelegd een afschrift der overeenkomst, in het begin van dit jaar tusschen Nederland en Oldenburg gesloten, nopens de wederkeerige uitlevering van boosdoeners. — In handen gesteld eener commissie, bestaande uit de heeren: van Hoëvell, van Lijnden, Godefroi, Gevers van Endegeest en Strens. — 2°. Van den Min. van Finantiën, houdende mededeeling der afgeslotene rekening wegens den arbeid van gevangenen over 1851. — In handen eener commissie, zamengesteld uit de heeren: Hugenholtz, van der Veen, van Rappard, van Foreest en Wintgens. — 3°. Van denzelden Minister, ten geleide der rekening van het fonds, voortspruitende uit den verkoopprijs van domeinen over 1851. — In handen eener commissie, bestaande uit de heeren: Westenhoff, van Nispen, van Bosse, Slicher en Luijben. — 4°. van denzelfden Minister, ten geleide der rekening van het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over 1851. — In handen eener commissie, zamengesteld uit de heeren: de Man, Rochussen, Stolte, Reinders en Storm; en 5°. van denzelfden Minister, ten geleide van de rekening [illegible] der Algemeene Landsdrukkerij over 1851. — [illegible] commissie, bestaande uit de heeren: Storm [illegible] sande, de Brauw, van Eck, Boens en [illegible]

Zijn ontvangen een aantal adressen [illegible] bevonden, zich twintig, houdende bedenkingen [illegible] ontwerp van [illegible]

wet, betrekkelijk het toezigt op de kerkgenootschappen; andere, houdende bezwaren tegen het vroeger ontwerp nopens het armbestuur; en sommige betrekkelijk de te verleenen tractementen aan de leeraren der Christelijk afgescheidene gemeenten. Ingezetenen van Curaçao brengen bedenkingen in tegen het vroeger voorgesteld reglement nopens het beheer van West-Indië. — Al deze adressen worden verzonden aan de commissie voor de verzoekschriften.

Eenige ingekomen stukken zullen in de boekerij worden geplaatst. Daartoe behooren eenige opgaven en bescheiden, door den Minister van Binnenlandsche Zaken ingezonden wegens den handel en de scheepvaart in het buitenland, alsmede het verslag wegens den toestand der provincie Gelderland, door Gedep. Staten aangeboden.

De commissiën van rapporteurs brengen drie verslagen uit, als: 1o. nopens het ontwerp tot instandhouding van eenige wetten en verordeningen in Limburg; 2o. tot verlenging van den termijn tot vervulling der formaliteiten, bedoeld bij art. 9 der wet van 28 Julij 1850, nopens de naturalisatien, en 3o. tot regeling van het fonds van koopprijzen van domeinen, op aanst. Vrijdag, des morgens ten elf ure.

De heer GEVERS VAN ENDEGEEST vraagt hierop het woord. Hij merkt op, dat men dezer dagen in de nieuwsbladen een stuk gevonden heeft, dat nog niet bekend was: het was het antwoord van den Pauselijken stoel op eene Nota van onze Regering. Hij meent thans aan den Minister van Buitenlandsche Zaken, in de Vergadering tegenwoordig, te moeten vragen, of er werkelijk zoodanig stuk van den kant van den Pauselijken Stoel is ontvangen en zoo ja, of er dan geen bezwaar zou bestaan, om aan de Kamer zoowel dat stuk als de Nota der Regering, waarop het tot antwoord strekt, over te leggen, benevens zoodanige andere stukken, als ter dezer zake tusschen onze Regering met den Pauselijken Stoel mogten zijn gewisseld.

De MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN geeft te kennen, dat hem de gedane vraag hoogst aangenaam is en dit te meer, omdat zij hem de gelegenheid aanbiedt te verklaren, dat de Regering geheel en al vreemd is aan de bekendmaking van dat stuk en zelfs, dat het niet heeft kunnen worden afgeschreven van de stukken, die in het bezit van de Regering zijn. Wat nu betreft de vraag, of het stuk, dat in het *Handelsblad* is verschenen, hetzelfde is als dat, hetwelk bij de Regering is ontvangen, dat kan de Minister niet verzekeren, daar hem de gelegenheid heeft ontbroken, om de ontvangen nota van Rome met de openbaar gemaakte vertaling te vergelijken. Nu eenmaal die bekendmaking heeft plaats gehad, bestaat er bij de Regering en bij hem Minister, volstrekt geen bezwaar de Kamer volledig in te lichten. Hij zal dan ook zorg dragen, dat zoo spoedig doenlijk, welligt reeds morgen, ter griffie van de Kamer zullen worden nedergelegd afschriften van de nota, namens de Regering aan den Pauselijken Stoel gerigt, alsmede van de nota in antwoord daarop strekkende, benevens eenige verdere stukken tot deze zaak betrekkelijk. De afschriften dier stukken zullen onverwijld worden gemaakt.

De voorzitter vraagt of het de bedoeling des ministers is de over te leggen stukken alleen ter griffie ter inzage van de leden te doen nederleggen, dan wel ze ook te laten drukken en ronddeelen.

De MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN antwoordt, dat hij dit geheel aan de beslissing van de vergadering overlaat. Hij ziet daarin in dit geval volstrekt geen bezwaar en dit te minder na de openbaarheid, tegenwoordig bestaande.

De heer GEVERS VAN ENDEGEEST meent thans bepaaldelijk te moeten voorstellen, om de door de regering over te leggen stukken te doen drukken en ronddeelen.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De commissie tot de verzoekschriften doet verlag, I. bij monde van den heer ENGELEN 1°. op een adres betrekkelijk de conversie; — orde van den dag. — 2°. op een adres waarbij ontslag uit de krijgsdienst verzocht wordt; — orde van den dag. — 3°. Op dat van het collegie der groote visscherij in Zuid- en Noordholland, ten opzigte de wetgeving op de visscherij; — griffie. — 4°. Op dat van werklieden aan 's Rijks werven, die zich beklagen over ingevoerde bezuinigingen; — griffie. — en 5°. op een adres houdende bezwaren tegen de jagtwet; — griffie.

II. Bij monde van den heer OOSTING, 1o. op een adres houdende bedenkingen tegen het ontworpen uitwateringskanaal van Grave naar den Amer; — Griffie. En 2o. op twee adressen van ingezetenen van Groningen en Drenthe ten gunste eener te verleenen Rijks-subsidie tot den aanleg van een kanaal van Assen naar Groningen; — Griffie.

Na de sluiting der zitting hebben de afdeelingen het onderzoek over het ontwerp nopens de Kerkgenootschappen aangevangen.

's Gravenhage, 12 Julij.

Z. M. heeft herbenoemd en bij continuatie aangesteld de navolgende titularissen, als: tot kantonregters te Zevenbergen, T. van Aken; te Nijmegen, mr. J. M. baron van Pabst tot Bingerden; tot griffier bij het kantongeregt te Naaldwijk, mr. W. J. Huijgens; tot plaatsvervangende kantonregters, te Leyden, mr. H. C. Huijser; te Sliedrecht, mr. M. Buijs van Sittert; te Zaandam, C. Hondius; te Heinkenszand, B. van der Mandere; te Cortgeen, J. H. L. Vader; te Axel, H. J. van Eck; te Hulst, P. Beumer Hardenberg; te Zierikzee mr. J. Boeije; en tot griffier bij het kantongeregt te Maastricht, P. H. Armand.

Z. M. heeft goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden van de herv. gem. te Krabbendijke, onder de classis van Goes, op D. van den Berg, predikant te 's Heerenhoek; van de herv. gemeente te Deventer, onder de classis van dien naam, op J. C. Zaalberg Pz., theol. doctor, predikant te Hendrik-Ido-Ambacht; van de Evang.-Luthersche gem. te Tiel, op C. H. ter Laag, proponent bij het Evang.-Luthersch kerkgenootschap.

Wij vernemen, dat de Tweede Kamer heden de Heeren Groen van Prinsterer, Westerhoff, Wintgens, Sloet tot Oldhuis en de Brauw heeft benoemd tot Rapporteurs voor het wetsontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene Kerkgenootschappen.

De Provinciale Staten van Z.Holland zijn heden overgegaan tot de benoeming van twee leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, ter vervulling van de openstaande plaatsen door de periodieke aftreding der heeren Philipse en van Rijckevorsel, en van een lid in de plaats van den heer de Brauw, tot lid der Tweede Kamer gekozen De uitslag hiervan is geweest, dat herkozen zijn de leden der Eerste Kamer, de heeren Mr. J. A. Philipse, en A. van Rijckevorsel Hz., en benoemd tot lid, de heer Mr. J. S. Lotsy, thans lid der Staten, de beiden eersten successivelijk met 69 en 55 van de 71 stemmen, bij eene enkele stemming, en de laatste met 37 stemmen, bij eene derde stemming.

De *Nederlander* van heden is homogeen met *de Grondwet*!!

De *Amsterd. Courant* had beweerd, dat de eenige uitzondering, die art. 1. der bekende wet stelt op de volkomen vrijheid, om zich te organiseren, „zoo zeer „ligt in den aard der zaak en van zóó beperkte toe„passing is, dat zij naauwelijks eene uitzondering heeten „mag, en het beginsel in geenen deele verzwakt.”

Daarop antwoordt *de Nederlander*, geheel homogeen met *de Grondwet*:

„Gaarne zouden wij dit nader toegelicht zien. Ons „scheen het veeleer te duchten, dat, door de onbe„stemdheid der *uitzondering*, de *regel* zou kunnen te „niet gaan.”

Te Enschedé, Oldenzaal, Varse, Denekamp, Ootmarsum en vele andere plaatsen uit Twenthe maakt men zich gereed, volgens *de Tijd*, om te petitionneren tegen de aangeboden wet op het toezigt der kerkgenootschappen. De *Tijd* voegt er bij, dat eene menigte welgezinde Protestanten daarbij de Catholijken ondersteunen.

Naar wij vernemen zijn al de bisschoppen van Nederland te Tilburg bij den Hoogw. Metropolitaan, aartsbisschop van Utrecht gearriveerd en heeft ll. Vrijdag eene plegtige vergadering plaats gehad. Naar wij vernemen is daar eenparig besloten, dat de Hoogw. kerkvoogden eerbiedig maar ernstig Z. M. den Koning zullen adieeren, om H. D. aandacht in te roepen op de rampzalige gevolgen, welke het door het ministerie aangeboden wetsontwerp na zich moet slepen, zoo het immer *wet* wordt en daarbij de verklaring te voegen dat zij zelven en hunne onderhoorige geestelijkheid zich nimmer aan zoodanige wet zouden kunnen onderwerpen, zonder hunne godsdienst en de waardigheid en het karakter hunner heilige bediening met voeten te treden. (*N. N. B.*)

De *Staats-Courant* meldt, onder het hoofd Ministerie van Buitenlandsche Zaken (??), dat bij het Departement van Kolonien, ten behoeve van de noodlijdenden in de Molukkos ontvangen is, van Z. M. den Koning *f* 600; van Z. K. H. Prins Frederik *f* 300.

Op den 15den Julij aanstaande zullen de kantoren van den Rijkstelegraaf te Utrecht en Arnhem voor het publiek opengesteld worden.

De Nederlandsche kantoren worden, langs de Belgische lijnen, in gemeenschap gesteld met de telegraafkantoren te Toulon, in Frankrijk, Flawyl, in Zwitserland en Mestre, in het koningrijk Venetie.

De Pruissische telegraafkantoren te Berlijn, Hamburg, Lubeck, Frankfort a/M, Deutz, Stettin, Leipzig, Breslau en Dantzig, zijn aangewezen als verpligt tot het aannemen van berigten in de Engelsche taal.

Op verzoek van de heeren J. Planjer c. s. is de vergunning, die hun den 23sten November 1852 voor eene schroefbootdienst van Leyden op Amsterdam en alle tusschenplaatsen, heen en terug, tot vervoer van reizigers en vrachtgoederen, werd verleend, bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 dezer, overgeschreven op de naamlooze vennootschap „De Leidsche Stoombootdienst” onder bestuur van de heeren Zuur, Wierdels en Perrin, allen te Leyden woonachtig. Aan die vennootschap is tevens, een uitstel van zes maanden bewilligd tot het in werking brengen dier dienst, welk uitstel gerekend wordt te zijn ingegaan met 23 Mei 1853; en het aanleggen eener tweede ijzeren schroefboot in dezelfde dienst vergund.

Correspondentie.

Van de ons toegezondene, zoo geestige *Varia's*, zal, zoodra de ruimte het toelaat, nu en dan gebruik gemaakt worden. Wij houden ons voor verdere bijdragen aanbevolen.

Het artikel geteekend W, uit W., kan niet gepl[...] worden. Het eerste gedeelte is te hevig gesteld; het tw[...] bevat slechts bekende bijzonderheden over eene zaak, maar al te lang de gemoederen met hartstogt vervult.

Het stukje van *Quibus*, over eene onvolledigheid in [de] Wet regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgen[oot]schappen, in een onzer eerstvolgende Nos.

Prijs-Courant der Effecten.

	Pct.			Pct.	
Nederland.			**Rusland.**		
Ned.W.Schuld.	2 1/2	63 3/8 1/2 7/16	*Hope* 1798/1816	5	108 7/8
Dito Certificat..	3	76 3/8	Dito 1828/1829	5	107 7/8
Dito dito .	4	94 1/2 5/8 5/8	Cert. 1831/1838	5	98 1/4
O. I. Leening.	4	94 1/2	Dito Dito	4 1/2	99 7/8
Amort. Syndic.	3 1/2	93 7/8	Dito *Hope* . . .	4	
Hand.-Maats. .	4 1/2		Dito *Stieglitz*. .	4	92 1/8
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	92 1/8
Certificaten. . .	2 1/2		Inschr. Assig. .	6	
D° *Rothschild*.	2 1/2		Certific. dito.. .	6	
Frankrijk.					
Obligatien. . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	22 13/16	Obligatien . . .	4	85 1/8
Dito Buitenl. .	3	47 3/8	**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. °/m.	3	42 3/4 13/16 3/4			
Bew. Sp. Com.			Metalliek . . .	5	81 5/8 3/4
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	94 3/8 7/16 [...]
Portugal.			Dito letter B . .	5	94 3/8 7/16 [...]
Londen	5	39 3/4	Dito 1847 . . .	2 1/2	42 5/16
Dito dito . . .	4	36 7/8 7 7	Dito 1851/1852	2 1/2	42 1/4

Ned. Bank $116\frac{1}{2}$; Polen Loten fl 250 $160\frac{3}{4}$; Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. $98\frac{5}{8}$; Mexic., te Londen 3 pct. $26\frac{13}{16}$, [...] dito Onb. $26\frac{5}{8}$, $\frac{11}{16}$; Gren., te Lond. p. s. 100. $2\frac{1}{2}$ pct. $21\frac{7}{8}$[...]

Onze fondsenmarkt leverde heden zeer weinig meldenswaardig[s] op, de prijzen blijven bij eenige affaire in de hoofdsoorten zoo van Holl. als vreemde effecten, nagenoeg onveranderd; alleenlijk waren Port. meer aangeboden en lager.

PARIJS, Maandag 11 Julij. Rente 3 pct. 76.95. Spanje binnenl. 3 pct. $41\frac{3}{8}$; do. nieuwe 1 pct. $22\frac{1}{4}$; Belgie $4\frac{1}{2}$ pct. $97\frac{3}{4}$. Russen $4\frac{1}{2}$, $98\frac{3}{4}$. Piemont 5 pct. 98.50.

FRANKFORT, Maandag, 11 Julij. 5 pct. Metaliek $85\frac{3}{8}$[...] W. Bank-aktien 1580 ex div.; W. Loten fl. 250. 119; 1 pct. Spanje $22\frac{7}{8}$; 3 pct. dito $42\frac{5}{8}$; wissel op Ween. $108\frac{7}{8}$.

De markt was algemeen williger dan Zaturdag.

WEENEN, Maandag 11 Julij. Metall. nieuwe 5 pct. 9[...] dito La B. 5 pct. $108\frac{1}{4}$; Bankact. 1406; Lomb. Venez. 99[...] fl. 250 loten $131\frac{3}{4}$; Londen 10,48; Parijs 130; Zilver 9[...]

Per Telegraaph.

LONDEN, 12 Julij (Vroegbeurs). Consols op tijd 98; Me[...] nieuwe 3 pct. $26\frac{3}{4}$; Spanje 1 pct. $22\frac{3}{8}$; Rusland 5 pct. 1[...] Holland 4 pct. 96; Sardinië 5 pct. 94; N. Metall. 5 p[ct...]

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenh[age]